

BEN ÖĞRETMEN OLARAK GÖNDERİLDİM

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ

Yaratan Rabbinin adıyla oku! (Alak Süresi ;1)

اغْذُ عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا أَوْ مُسْتَمِعًا ، وَلَا تَكُنِ الرَّابِعَ فَتَهْلِكُ

Öğreten, öğrenen, dinleyen ya da ilmi seven/destekleyen ol, beşincisi olma, helâk olursun! (Dârimî, Mukaddime, 26)

Değerli Müminler!

İnsanı diğer canlılardan ayıran ve üstün kılan değer, ilimdir. İnsan akıl meziyeti sayesinde Allah'ın tecelligahı olan bu kainatı anlayabilme, bilgi üretebilme ve öğrendiklerini depolayıp aktarabilme üstünlüğü elde etmiştir. İnsanlık tarih boyunca bu sayede medeniyetler inşa edebilmiştir. Bir çiçek (mesela papatya) medeniyetinden, bir inek ya da bir melek medeniyetinden bahsetmeyip bir insan medeniyetinden bahsetmemizin sebebi bu öğrenme kabiliyetidir. Nitekim Rabbimiz insanı böyle üstün özellikle var etmiş ve insanı bu özelliğinden dolayı yeryüzüne halife tayin etmiştir. Ayeti kerimede

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا

Adem'e bütün isimleri öğretti (Bakara Süresi ;31)

buyurularak insanın varlığı tanımlayabilme özelliğine dikkat çekilmiştir. Bilgi insanı, hayvanlar gibi dürtüleriyle hareket etmekten korur, bilinçli ve planlı yaşamaya yöneltir. Allah'ın koyduğu imtihan düzenini anlamaya çalışan bir zihin, aldatmaz, aldanmaz ve akıbetini düşünerek davranır.

Rabbimiz, insanoğlunu yarattıktan sonra başıboş bırakmamış tarihte boyunca peygamberler göndermiş ve kutsal kitaplar inzal etmiştir. Din insanların doğru bilgi kaynağını karşılamak için gelmiştir, diyebiliriz. Yani, insanları karanlıktan aydınlığa çıkarmak için. İnsan ancak akıl mekanizmasının hammaddesi doğru bilgi olursa hidayete ulaşır. Nitekim Rabbimiz dinimizin ilk emri olarak okumayı değil 'Yaratan rabbinin adıyla okumayı' emrederek, bütün varlığı Allah'ın verdiği doğru bilgi sayesinde anlamamızı telkin etmiştir. Rabbimiz buyuruyor

اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ

Yaratan Rabbinin adıyla oku! (Alak Süresi ;1)

Yaratanın adıyla yaratılanı okuyan kalitesini, derecesini, haşyetini, hayranlığını ,takvasını artırır. Rabbimiz başka bir ayetlerde buna işaret eder.

إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

Kulları içinden ancak bilenler, Allah'ın büyüklüğü karşısında heyecan duyarlar (Fatır Süresi ;38)

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

De ki: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? (Zümer Süresi ; 9)

Değerli cemaat, bu açıdan bakıldığında Allah'ın bizlere emrettiği eğitimi, okulu kainat, müfredatı vahiy, öğretmeni peygamber olan bir eğitim modeli olduğunu söyleyebiliriz. Öğrenmek ömür boyu devam eden bir süreçtir. Peygamber efendimizde beşikten mezara kadar kadın-erkek herkesin üzerine ilim öğrenmenin farz olduğunu ifade buyurmuştur. (İbn Mace, Mukaddime, 17) Başka bir hadislerinde de vahiy bilgisinin olmadığı bir zihnin atıl olduğuna işaret ediyor.

إِنَّ الَّذِي لَيْسَ فِي جَوْفِهِ شَيْءٌ مِنَ الْقُرْآنِ كَالْبَيْتِ الْخَرِبِ

Kalbinde Kur'an'dan bir miktar bulunmayan kimse harap ev gibidir. (Tirmizî, Fazâilü'l-Kur'ân 18)

Diyor Kur'an bilinenler bilmeyenler bir değil heyhat / Nasıl yeksan olur zulmetle nur ahya ile emvat (Mehmet Akif Ersoy)

Değerli Kardeşlerim !

Dinimizde ilim öğrenmenin ne kadar önemli olduğunu söyledik ama biliniz ki amele yansımayan bilgi hamallıktır. Rabbimiz ayeti kerimede ilmin sadece taşıyıcılığını yapanları 'kitap yüklü eşekler' gibi ağır bir ifadeyle niteliyor. (Cuma Süresi :5) İmam Şafî ilmi ezberlenen değil faydası olan mefhum olarak tarif eder. Yine Peygamberimizin faydası olmayan ilimden Allah'a sığındığını biliyoruz. (Nesâî, İstîâze, 21) Bir kişi ne kadar çok biliyorsa bilsin Allah'ı bilmiyorsa cahil, hayatında yaşamıyorsa gafildir. Bir uçağın bütün aksamını bildiğin halde içine binip menzile gidemiyorsan bu bilginin hiçbir faydası olmayacaktır. Aynı durum, hesap vereceğini bildiği halde hesapsız yaşayan, ölü kardeşinin etini yemek olduğunu bildiği halde gıybet eden, ateşten bir gıda olduğunu bildiği halde haram yiyecek için de geçerlidir.

Maalesef günümüzde insanların çoğu okumayı ve ilim öğrenmeyi malumat ezberlemek olarak algılama hatasına düşüyor. Faydasız ilimler için ömürler tüketiliyor, nice imkanlar heder ediliyor. Madem Allah bizleri dünyaya kulluk etmek ve kendi rızası doğrultusunda güzel amel işlemek için gönderdi, amelsiz ilmin kişiye faydası olmaz. O halde en faydalı bilgi kulluğa faydalı olan bilgidir, diyebiliriz. Matematik sınavına giren bir öğrenci çıkarıp Türkçe sorular çözse (bütün soruları doğru yapsa bile) sınavdan geçemeyeceği açıktır. Gemiyle yolculuk yapmak zorunda olan birinin iyi araba kullanmasını biliyor olmasının ona faydası olmayacaktır. İşte dünyada şan, şöhret, mal, makam, itibar elde etmek için öğrenilen ilimlerin de ahiret bir neticesi olmayacaktır. Diyebilir ki, kişi kulluk amelini yansıttığı oranında ilimden istifade eder.

Eğitim sadece inşa edilen okullarda belli zaman dilimleri içerisinde talim edilen bir süreç değildir. Eğitim hayatla iç içedir/olmalıdır. Peygamber Efendimizin gündelik hayatının her bir karesi ders niteliğindedir. Evde, çarşıda, camide, savaşta, her yerde. Dinimiz herkesin bir şekilde ilim halkası içerisinde olmasını ister, ve bu istikamette yapılan uygulamaları emreder. Şu hadise dikkat ediniz.

اغْدُ عَالِمًا أَوْ مُتَعَلِّمًا أَوْ مُسْتَمِعًا ، وَلَا تَكُنِ الرَّابِعَ فَتَهْلِكَ

Öğreten, öğrenen, dinleyen ya da ilmi seven/destekleyen ol, dördüncüsü olma, helâk olursun! (Dârimî, Mukaddime, 26)

Kişi sosyal hayat içerisindeki vazife ya da statüsü ne olursa olsun bir şekilde ilim halkasının içerisinde bulunmalıdır. Asla cehalete kapı aralamamalıdır. Çünkü cehalet kaybettirir, öldürür, helake götürür. Bu yüzden bizim medeniyetimizde eğitim cemiyetlerinde hoca, talebe ya da dinleyen olmaya fırsat bulamayanlar en azında ellerindeki maddi imkanlarla eğitime destek olunmuştur. Talebe okutmayla ilgili belki onlarca vakıf ve dernek kurulmuştur. Günümüzde de en önemli sadaka-i cariye kapısı olmaya devam etmelidir. Bir öğrenciye verilecek burs ya da maddi imkan en önemli sevap kapısıdır.

Değerli Kardeşlerim

Peygamber efendimiz ilk inen vahiyden itibaren Allah'ın verdiği nurla insanları aydınlatmaya koyulmuştur. İslam'ın ilk eğitim müessesesi Darul Erkam'dı. İnsanlık tarihini değiştirecek kadro burada yetişti. Peygamberimizin o insanlara uyguladığı eğitim metodu kendilerini eğitimci gören günümüz modern eğitimcilerin yannından dahi geçemeyecek nitelikte idi. Peygamberimizin eğittiği sahabiler, ilmin aşığı idiler. Onlar, efendimizden alacakları her bir bilgiyi hazine olarak görüyorlardı. Kafalarının üzerinde bir kuş varmış da kıpırdarlarsa 'pır' diye uçacakmışçasına pur dikkat dinliyorlardı. İşte bir zamanlar cehaletin karanlığında boğulan bu nesil, şimdi akademisyenlerin üzerinde eğitim ve terbiye tezleri yaptığı bir seviyeye nasıl geldi, bu düşünülmelidir.

Yine peygamber efendimiz medine hicret ettiğinde ilk yaptığı icraatlardan birisi 'Daru s-suffe' diye bilinen eğitim mektebini kurması oldu. Tarihte fetih ile kazanılan topraklar da gelenek devam etmiş, kılıç ile kazanılan zafer ilimle tahkim edilmiştir. Tarih şahittir, gönüller fethedilmeden elde edilen topraklar yine kılıçla verilmek zorunda kalınmıştır. Peygamber Efendimizin düşmanı yenmenin asıl yolunun onu kazanmak olduğu bizlere Bedir savaşındaki tavrıyla gösteriyor. Esirlere on kişiye okuma yazma öğretmesi karşılığında serbest bırakılacağı söylenmişti. Şimdi düşünelim, peygamber canlarına kasteden bu insanları neden çok fazla zahmeti olmayan bir iş karşılığında özgürlüklerini verdi? Peygamberimiz biliyordu ki, bu

eğitilen insanlar savaşı kaybeden düşmanları ve onların çocuklarını da kazanacak, nitekim öyle olmuştur. İşte eğitimin mucizevi etkisi.

Şu an dünyada ilim öğrenmeyi ibadetin içine koyan başka bir dini ritüel var mıdır? Bakınız, cuma günü dört rekatlı öğle namazı yerine 2 rekatlı Cuma namazı kılıyoruz, bu namazın iki rekadı nereye gitti? Hutbeye. Peki hutbe nedir? Hutbe yaygın bir eğitimidir ve hutbe dinlemek farzdır. Yani, toplumdaki herkese zorunlu olarak her hafta en az on beş dakika eğitim vermek müthiş bir dini faaliyettir. Ömrü boyunca hutbe dinleyen biri kişi bile hiç ilave eğitim almasa dahi vasat düzeyde kulluğuna yetecek kadar dini bilgi ve bilince sahip olur. Böyle eğitim almış bir toplum, asla toptan yanılmaz, kandırılmaz.

Muhterem kardeşlerim

Bizim en büyük düşmanımız cehalettir. Mehmet Akif'in ifadesiyle

Eyvah! Bu zilletlere sensin yine illet...
Ey derd-i cehalet, sana düşmekle bu millet,
Bir hâle getirdin ki: Ne din kaldı, ne nâmûs!
Ey sîne-i İslâm'a çöken kapkara kâbûs,
Ey hasm-ı hakiki, seni öldürmeli evvel
Sensin bize düşmanları üstün çıkaran el!

Kafirleri bizlere üstün çıkaran illet cehalettir. Şeytanı bize galip geçiren hastalık cehalettir. Nefsimizi bize ezdiren maraz cehalettir. Her bir öğretmen veya her bir hoca cehalet savardır. Peygamber Efendimiz hadislerinde

إِنَّمَا بُعِثْتُ مُعَلِّمًا

Ben ancak öğretmen olarak gönderildim (İbn Mâce, Sünnet, 17)

Eğitimciler toplumun değer üreten fertleridir. Alimin ölümü alemin ölümü gibidir. Nasıl ki terazi kırılırsa doğru değer biçebilecek alet olmaz, bir toplumda da alim olmazsa toplumdaki değer algıları dejenere olur. Hele ki cahillerin başa geçtiği toplumlar yok olmaya mahkum olurlar. Peygamber Efendimiz buyuruyor.

Bir grup, Kitâbullah'ı okuyup ondan ders almak üzere Allah'ın evlerinden birinde bir araya gelecek olsalar, mutlaka üzerlerine sekinet iner ve onları Allah'ın rahmeti bürür. Melekler de kanatlarıyla sararlar. Allah, onları, yanında bulunan yüce cemaatte anar. (Ebû Dâvud, Salât 349)

Değerli Müminler!

Peygamber efendimiz her alanda olduğu gibi bir eğitimci olarak da bizim için en güzel örnektir. O alemlere rahmet olarak gönderilen rabbimizin terbiye ettiği önderdir. Şairin ifadesiyle ;

Müjdecim kurtarıcım efendim Peygamberim
Sana uymayan ölçü, hayat olsa teperim!

Peygamber efendimizin öğretmen olarak sunduğu en önemli ilke, müjdelemek nefret ettirmemek, kolaylaştırmak zorlaştırmamaktır. Hadiste beyan ediliyor.

بَشِّرُوا وَلَا تُنْفَرُوا، وَيَسِّرُوا وَلَا تُعَسِّرُوا.

Müjdeleyin nefret ettirmeyin; kolaylaştırın zorlaştırmayın. (Müslim, Cihâd ve siyer, 6)

Bir keresinde İslam'a yeni girmiş bir bedevi, zemini kum ve toprakla kaplı mescitte küçük abdestini bozunca etrafındakiler hemen yaptığını görgüsüzlük olduğunu düşünerek onu yaka paça dışarı atmaya yönelmişlerdi. Fakat ashâbına daima sabrı tavsiye eden Efendimiz, onu bırakmalarını istedikten sonra yanına çağırdı ve “Bu ev, sadece Allah'ı zikir ve namaz için inşa edildi. Bundan dolayı burada abdest bozulmaz.” diyerek ona yaptığı bu işin yanlışlığını izah etti. O bedevi ise Hz. Peygamber'in sabırlı tavrını ve ona karşı minnet duygularını, “Anam babam ona feda olsun, Hz. Peygamber bana ne sövdü, beni ne azarladi, ne de dövdü.” diyerek ifade etmiştir. (İbn Hanbel, II, 503)

Bir kişiyi eğitirken, onu rencide etmeden, sabır ve şefkatle yaklaşmak netice verir yoksa azarlamak inadı tahrik eder ve eğitimde hedeflenen sonuç alınmaz. Yine peygamber efendimiz davet ve tebliğini yaparken kişinin içinde bulunduğu psikolojik durumu her zaman gözetmiştir.

Bir seferinde Bir delikanlı peygamberimizin yanına gelerek zina etmek istediğini söyler ve izin ister. Oradakiler bu istediği ayıplamaya başlarlar. Allah Resl, gence, “Yaklaş!” der. Genç de Reslullah"a yaklaşır ve yanına oturur. Aralarında şöyle bir söyleşi geçer:

—Annenle zina edilmesini ister misin?

—Vallahi hayır! Canım sana feda olsun ki hayır, istemem.

—Diğer insanlar da anneleriyle zina edilmesini istemez. Kızınla zina edilmesini ister misin?

—Vallahi hayır, y Reslallah! Canım sana feda olsun ki hayır, istemem.

—Diğer insanlar da kızlarıyla zina edilmesini istemez. Kız kardeşinle zina edilmesini ister misin?”

—Vallahi hayır! Canım sana feda olsun ki hayır, istemem.

—Diğer insanlar da kız kardeşleriyle zina edilmesini istemez. Halanla zina edilmesini ister misin?”

—Vallahi hayır! Canım sana feda olsun ki hayır, istemem.

—Diğer insanlar da halalarıyla zina edilmesini istemez. Teyzenle zina edilmesini ister misin?”

—Vallahi hayır! Canım sana feda olsun ki hayır, istemem.

—Diğer insanlar da teyzeleriyle zina edilmesini istemez.

Bu konuşmanın ardından Allah Resl, elini gencin başına koydu ve “Allah"ım, onun günahlarını bağışla, kalbini kötülüklerden temizle ve ırzını/iffetini koru!” diye dua etti. Bu hadiseyi anlatan rvi şöyle demiştir: “Bundan sonra o genç, bir daha böyle bir şeye yönelmedi. (İbn Hanbel, V, 257)

İlim kişiyi edebe götürmelidir. Hz. Ali alimi haddini bilen olarak tanımlar. İlim asla çıkar kapısına dnştrlmemeli, bilgi sahibi olanlar edindikleri ilmi bir kibir unsuru olarak kullanmamalıdır. Peygamber efendimiz cehenneme gidecek ilim ehli olanlardan da bahsediyor. Kıyamet günü onlara dünyadayken insanlara hep iyiye anlattıkları halde neden cehenneme girdiği sorulduğunda şöyle diyecekler ;

Evet, ben iyiliği emrederdim, ama onu kendim yapmazdım. Kötülükten alıkoyardım, ama onu kendim yapardım. (Müslim, Zühd, 51)

Rabbim bizleri vahiy bilgisiyle hayatını tanzim eden kullarından eylesin.

Hasan Efilğl / Sakarya İl Vaizi

